

بسمه تعالی
(دانشکده بهداشت)

نام درس : بهداشت مادران و کودکان

مقطع: کارشناسی

فراگیران : دانشجویان بهداشت عمومی ۴۰۲

محل اجرا : دانشکده پرستاری

پیشنیاز : ندارد

نوع واحد : نظری

تعداد واحد: ۲ واحد

تعداد جلسات : ۱۶ جلسه

ساعت تدریس: ۱۰-۱۲ شنبه

مدرس : پوران الله بخشی نسب

شرح واحد :

با توجه به آسیب پذیری این دو گروه و اهمیت ارائه خدمات به آنها در این درس دانشجویان با کلیات و چگونگی مراقبتهای کمی و کیفی مادران و کودکان آشنا شده و روند رشد و تکامل کودکان، عوامل موثر بر آن و راه های پیشگیری از اختلال در سلامتی، رشد و تکامل و مرگ و میر کودکان و مادران را فراخواهند گرفت.
هدف کلی از این درس :

۱. آشنایی با کلیاتی در مورد بهداشت مادر و کودک
 ۲. آشنایی با چگونگی مراقبتهای مادران و کودکان (کمیت، کیفیت و اجزاء مراقبت ها)
 ۳. آشنایی با رشد و تکامل کودکان و عوامل موثر بر آن و توان تشخیص چگونگی و روند رشد و تکامل
 ۴. آشنایی با عوامل موثر و خطرزا در سلامت مادر و کودک و راههای پیشگیری
 ۵. آشنایی با عوامل موثر در مرگ کودکان و مادران و راههای پیشگیری از آن
- اهداف ویژه:

- بهداشت مادر و کودک
- مراقبت ها و خدمات دوران قبل از بارداری
- مراقبت ها و خدمات دوران بارداری
- مراقبت ها و خدمات حین و پس از زایمان
- نوزادان
- شیر مادر

- رشد و تکامل
- مراقبت های بهداشتی کودکان
- سوء تغذیه
- واکسیناسیون
- برنامه ریزی، اجرا و ارزشیابی خدمات بهداشت مادر و کودک و سازمان های ارایه دهنده آن

رئوس مطالب (۳۴ ساعت):

دانشجویان پس از طی دوره دوره باید بتوانند:

دامنه بهداشت مادر و کودک را نام ببرد .

اهمیت و هدف بهداشت مادر و کودک را بیان نماید.

چگونگی و فلسفه خدمات بهداشت مادر و کودک و خانواده و طروق مختلف ارائه خدمات آن در ایران و جهان را شرح دهد .

اصول، اجزاء و اهداف PHC را شرح دهد .

اصول، اجزاء و اهداف MCH را شرح دهد .

اهمیت مشاوره قبل از دواج را شرح دهد.

آزمایشهای قبل از ازدواج را بیان نماید.

معاینات قبل از دواج را بیان کند.

اهمیت مراقبت های قبل از ازدواج را توضیح دهد.

اهمیت مشاوره در مورد فاصله گذاری و تاثیر آن در سلامت مادر و کودک را توضیح دهد.

اطلاعاتی پیرامون نحوه صحیح استفاده از روش های پیشگیری از بارداری را بیان کند.

روش های تشخیص حاملگی را تشریح کند .

چگونگی تشکیل پرونده بهداشتی را شرح دهد.

زمان تقریبی زایمان را به نحو صحیح تعیین نماید.

اهمیت و چگونگی معاینات کلینیکی و پاراکلینیکی را بیان کند.

قادر باشد که حاملگی های آسیب پذیر را تشخیص دهد .

علل انواع حاملگی های آسیب پذیر را شرح دهد .

علائم و راههای تشخیص حاملگی های آسیب پذیر را شرح دهد .

راههای مراقبت از حاملگی های آسیب پذیر را شرح دهد .

طرق پیشگیری و درمان حاملگی های آسیب پذیر را شرح دهد .

رشد و تکامل را تعریف کند .

اصول رشد و تکامل را شرح دهد .

عواملی را که بر رشد و تکامل جنین تاثیر می گذارد را بیان کنید.
با چگونگی واکسیناسیون دوران بارداری آشنا باشد.
بتواند به مادران باردار در مورد تغذیه دوران بارداری به نحو صحیح آموزش دهد.
مراقبتهای بهداشتی حین حاملگی را شرح دهد .
علل و علائم مشکلات شایع حین بارداری را شرح دهد .
درمان مشکلات شایع حین بارداری را شرح دهد .

با مراقبتهای حین زایمان آشنا شود.
مراقبت های پس از زایمان را بداند.
عوارض زایمانی و پس از را تشخیص دهد.
با چگونگی مراقبت های بهداشتی مادر حین آشنا باشد.
با چگونگی مراقبت های بهداشتی مادر پس از زایمان آشنا باشد.
انواع و علائم مشکلات شایع دوران بارداری را بیان کند.
انواع و علائم مشکلات شایع پس از زایمان را بیان کند.
طرق پیشگیری و درمان مشکلات شایع پس از زایمان را شرح دهد .

میزان های مرگ مادران و چگونگی محاسبه آن را بداند .
میزان های مرگ مادران را در مناطق مختلف مقایسه کند
عوامل موثر بر مرگ مادران را بیان کند.
راههای پیشگیری از مرگ مادران را بداند.

مراقبتهای اولیه نوزاد بلافاصله پس از تولد را شرح دهد .
نوزاد طبیعی، ویژگیها و شاخص ها را تعریف کند.
خصوصیات نوزاد نارس را بیان نماید.
آشنایی با نوزادان آسیب پذیر (نارس) --L.B.W IUGR- مادر دیابتی - هیپوگلیسمی -
زردی).

عوامل موثر در تولد نوزاد نارس و سایر نوزادان آسیب پذیر (مانند I.U.G.R-L.B.W) ،
راههای پیشگیری و مراقبت ها از آنها را توضیح دهد.
علائم و نحوه تشخیص نوزادان آسیب پذیر را توضیح دهد.
نحوه درمان و مراقبت نوزادان آسیب پذیر را شرح دهد .
نحوه پیشگیری از این بیماریها شایع دوران نوزادی و کودکی را توضیح دهد .
میزان های مرگ نوزادان و کودکان، علل و عوامل موثر بر آنها را تجزیه و تحلیل کند.

تغذیه، ترکیب و فواید شیر مادر را توضیح دهد .
مکانیسم ترشح مادر را بیان کنید .
اصول تغذیه صحیح با شیرمادر را توضیح دهد .
نکات مراقبتی تغذیه با شیرمادر را توضیح دهد .
اصول انواع تغذیه مصنوعی را شرح دهد .
شیر مادر با شیرهای دیگر را مقایسه کند.
چگونگی نگهداری شیر مادر را شرح دهد.
مشکلات شیردهی، چگونگی پیشگیری و مراقبت از آنها را بداند.
نحو شروع و چگونگی تغذیه تکمیلی را بیان نماید.
مراحل رشد و تکامل را در دوران جنینی ، شیر خوارگی و کودکی را بیان نماید.
عوامل موثر بر رشد و تکامل را توضیح دهد .
منحنی رشد و تکامل را ترسیم و تفسیر کند .
چگونگی تشخیص اختلالات رشد و تکامل را بیان کند .
پیشگیری و درمان اختلالات رشد و تکامل را بداند.

مراقبتهای بهداشتی و پایش شیرخواران، کودکان را تا دوره مدرسه بداند.
نحوه صحیح محاسبه رشد کودک در دوره های مختلف را بداند

تغذیه صحیح دوران، شیر خوارگی و کودکی را بداند
چگونگی تغذیه صحیح دوران، شیر خوارگی و کودکی را به مادر آموزش دهد.
سوء تغذیه را تعریف نماید.
انواع سوء تغذیه را نام ببرد.
علل، و پیشگیری سوء تغذیه کودکان را برای مادران توصیف نماید.
درمان سوء تغذیه کودکان را بداند.

روشهای انجام و مکانیسم اثر انواع واکسیناسون و بیماریهای مربوطه را شرح دهد .
واکسیناسیون و اجرای برنامه گسترش ایمن سازی کشوری را بداند.
زمان انجام واکسیناسیون را بطور صحیح بیان نماید.
چگونگی برخورد در صورت عدم مراجعه در زمان مقرر برای دریافت واکسن را توضیح دهد و
نوبت بعدی دریافت واکسن را بیان نماید.
عوارض واکسن های مربوطه و چگونگی برخورد با آن را بداند.
زنجیره سرما را بداند.
سازمانهای ارائه دهنده خدمات بهداشت مادر و کودک را در دنیا و کشور را بشناسد.

نحوه برنامه ریزی و اجرای خدمات بهداشت مادر و کودک را شرح دهد .
 نحوه ارزشیابی برای خدمات بهداشت مادر و کودک را شرح دهد .
 شاخص های بهداشت مادر و کودک را محاسبه کنند.
 چگونگی مقایسه نتایج شاخص های بهداشت مادر و کودک کشور با دنیا را انجام دهد.

روش تدریس :

- ۱- سخنرانی
- ۲- بحث گروهی
- ۳- بارش افکار Brain store
- ۴- ایفای نقش
- ۵- پرسش و پاسخ
- ۶- استفاده از power point

وظایف دانشجو:

- ۱- مطلب هر جلسه را قبل از ورود به کلاس مطالعه کرده باشد .
- ۲- شرکت فعال در کلاس
- ۳- اجرای عملی انواع مشاوره
- ۴- تهیه آمارهای کشوری و محلی تنظیم خانواده

روش ارزشیابی :

- ۱- امتحان میان ترم ۳۰٪
- ۲- کوئیز ۱۰٪
- ۳- حضور فعال در کلاس ۱۰٪
- ۴- امتحان پایان ترم ۵۰٪

جدول زمانبندی و محتوای درسی پیش بینی شده برای هر جلسه

ردیف جلسات	محتوای درس پیش بینی شده
۱.	تعریف بهداشت مادر و کودک و اصطلاحات رایج در مامایی
۲.	مراقبتهای قبل بارداری ، تشخیص بارداری ، توصیه های لازم و چگونگی تشکیل پرونده بهداشتی
۳.	مراقبتهای دوران بارداری و توصیه های لازم در آن ، چگونگی گرفتن شرح حال از زن باردار و تشکیل پرونده بهداشتی (مراقبتهای معمول و ویژه بارداری)
۴.	تغذیه دوران بارداری و شکایات شایع

۵.	مراقبت ها و خدمات حین زایمان، مراقبتهای بعد از بارداری و توصیه های لازم در آن ، چگونگی گرفتن شرح حال از زن باردار و تشکیل پرونده بهداشتی (مراقبتهای معمول و ویژه پس از بارداری)
۶.	مشخصات و ویژگیهای نوزادان طبیعی و مراقبتهای لازم از آن
۷.	مشخصات و ویژگیهای نوزادان آسیب پذیر
۸.	تغذیه طبیعی نوزاد و شیر خوار با شیر مادر و تغذیه تکمیلی
۹.	رشد و تکامل و عوامل موثر بر آن
۱۰.	نمودار رشد و تفسیر آن
۱۱.	میزانهای مرگ و میر کودکان
۱۲.	بهداشت دوران کودکی و نوجوانی و مشکلات خاص آن (سوء تغذیه و....)
۱۳.	مراقبت از کودکان قبل از سنین مدرسه
۱۴.	واکسیناسیون و اجرای برنامه گسترش ایمن سازی
۱۵.	میزان مرگ مادران، عوامل موثر و راه های پیشگیری
۱۶.	نحوه ارزشیابی برای خدمات بهداشت مادر و کودک

منابع :

۱. درسنامه ی پزشکی اجتماعی، پارک، جان ادرت. آخرین چاپ.
۲. مراقبت های ادغام یافته ی کودک سالم (ویژه ی غیر پزشک)، وزارت بهداشت، معاونت سلامت/دفتر سلامت خانواده، اداره ی کودکان
۳. مراقبتهای ادغام یافته ناخوشیهای اطفال (ویژه ی غیر پزشکان)، وزارت بهداشت، معاونت سلامت، دفتر سلامت خانواده، اداره ی امور کودکان
۴. راهنمای ارائه ی خدمات تنظیم خانواده (سطح اول و دوم) در دو جلد-وزارت بهداشت، معاونت سلامت، دفتر سلامت خانواده و جمعیت
۵. بررسی عوارض ناخواسته ی ایمن سازی (Aefi surveillance) ، سازمان بهداشت جهانی، ترجمه ی وزارت بهداشت، معاونت سلامت مرکز مدیریت بیماری ها
۶. مراقبت ادم یافته ی سلامت مادران (راهنمای خدمات خارج بیمارستانی)-وزارت بهداشت، دفتر سلامت خانواده و جمعیت ، اداره ی سلامت مادر
۷. راهنمای کشوری انجام زایمان طبیعی و ارائه ی روش های غیردارویی کاهش درد زایمان، وزارت بهداشت، دفتر سلامت خانواده و جمعیت، اداره ی سلامت مادر
۸. راهنمای کشوری ارائه خدمات مامایی و زایمان، بیمارستان های دوست دار مادر و کودک-وزارت بهداشت، دفتر سلامت خانواده و جمعیت ، اداره ی سلامت مادران
۹. ویلیامز آخرین چاپ ، ترجمه دکتر اقصی . جلد، ۲، ۱، ۳،

۱۰. درس نامه مامایی میالز ترجمه دکتر قادری و ساجدی جلد ۱، ۲
۱۱. زنان و زایمان نلسون
۱۲. بهداشت دکتر کاراندیش و دکتر سخندانی
۱۳. راهنمای پدران و مادران تألیف محمدعلی سعادت
۱۴. تربیت فرزند استاد مظاهری
۱۵. درسنامه پزشکی ، پیشگیری و اجتماعی ترجمه دکتر شجاعی جلد ۱، ۲، ۳، ۴
۱۶. Gynycology and obstetric. DrEK
۱۷. The new mid wifery , Lesley Ann page, Philadelphia: nyrsing
- midwifery hand book, Linda wheeler, 2002
18. Womens sexual health , gilly Anderws , 2001.

موفق باشید